

PRÁVNÍ STANOVISKO

k otázce vzniku nároku na smluvní pokutu vůči společnosti TOKAMA stavební s.r.o. dle smlouvy o dílo č. 4/034/043/2019 ze dne 4. 11. 2019

Klient: Statutární město Ostrava, Městský obvod Ostrava-Jih,
IČ: 00845451, se sídlem Horní 3, 700 30 Ostrava – Hrabůvka

I.

Zadání a předmět

Předmětem tohoto právního stanoviska je posouzení otázky, zda lze z titulu Smlouvy o dílo č. 4/034/043/2019, ag. č. S/1037/2019/INV (dále jen „*smlouva o dílo*“) uzavřené dne 4. 11. 2019 mezi klientem a společností TOKAMA stavební s.r.o., IČ: 014 45 961, se sídlem Ostravská 19, 739 25 Sviadnov (dále jen „*zhotovitel*“), v souladu s platnou právní úpravou vymáhat po zhotoviteli smluvní pokutu za prodlení s předáním předmětného díla.

II.

Podklady pro zpracování

Pro zpracování tohoto stanoviska mi byly ze strany klienta předloženy tyto podklady:

- Smlouva o dílo včetně příloh
- Dodatek č. 1 ke smlouvě o dílo
- Dodatek č. 2 ke smlouvě o dílo včetně přílohy
- Oznámení o nemožnosti plnění zhotovitele ze dne 31. 8. 2020
- Žádost zhotovitele o prodloužení termínu stavby ze dne 31. 8. 2020
- Přípis klienta reagující na žádost zhotovitele o prodloužení termínu a oznámení nemožnosti plnění ze dne 3. 9. 2020
- Zápis o odevzdání a převzetí díla ze dne 26. 11. 2020
- Přípis klienta nazvaný - „Smluvní pokuta“ ze dne 10. 12. 2020
- Žádost o prominutí smluvní pokuty zhotovitele ze dne 17. 12. 2020

III. Skutkový stav

Dne 4. 11. 2019 byla mezi klientem a zhotovitelem uzavřena smlouva o dílo, jejímž předmětem byl závazek zhotovitele provést na svůj náklad a nebezpečí pro klienta dílo – stavbu s názvem: „Renovace kašny před poliklinikou na ul. Dr. Martínka, Ostrava-Hrabůvka“ v souladu s obecně závaznými právními předpisy, touto smlouvou a podmínkami uvedenými v zadávací dokumentaci veřejné zakázky VZ 95.19, jejíž součástí je projektová dokumentace (dále jen „*dílo*“) a závazek klienta dílo převzít ve sjednané době a zaplatit zhotoviteli za provedení díla sjednanou cenu.

Dle ustanovení čl. V. smlouvy o dílo se zavázal zhotovitel provést dílo do 85 kalendářních dnů od zahájení realizace stavby, přičemž realizace stavby byla zahájena dne 6. 4. 2020. Dle dodatku č. 1 ke smlouvě o dílo ze dne 2. 7. 2020 došlo k prodloužení termínu provedení díla o 9 kalendářních dnů na 94 kalendářních dnů. Přílohou tohoto dodatku č. 1 ke smlouvě o dílo byl také aktualizovaný harmonogram realizace díla, dle kterého mělo být dílo předáno klientovi do dne 9. 9. 2020.

Dne 31. 8. 2020 adresoval zhotovitel klientovi žádost o prodloužení termínu stavby do dne 31. 10. 2020 z důvodu nemožnosti dodávek materiálů – kamenných obkladových prvků z Asie, která byla zaviněna epidemií nemoci COVID-19. Zhotovitel v tomto přípisu také konstatoval, že ostatní práce a dodávky jsou již dokončeny před termínem ukončení prací.

Téhož dne zhotovitel adresoval klientovi také oznámení nemožnosti plnění, kterým zhotovitel plnil svou oznamovací povinnost ve smyslu ustanovení § 2008 a § 2902 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*občanský zákoník*“), neboť se dle názoru zhotovitele stalo v důsledku usnesení vlády České republiky č. 194, ze dne 12. 3. 2020, kterým byl na území České republiky vyhlášen nouzový stav a v důsledku navazujících opatření, zejména usnesení vlády České republiky č. 215 ze dne 15. 3. 2020 o přijetí krizového opatření, kterým došlo k omezení volného pohybu osob, plnění fakticky nemožným, neboť na straně zhotovitele došlo k takovým okolnostem, které mu znemožnily další pokračování v plnění.

Klient na tyto podněty ze strany zhotovitele reagoval prostřednictvím přípisu ze dne 3. 9. 2020, ve kterém tento souhlasil s přerušением prací zhotovitele a předáním díla do zhotovitelem požadovaného termínu dne 31. 10. 2020.

Dílo bylo zhotovitelem předáno klientovi dne 26. 11. 2020, o čemž svědčí předávací protokol – zápis o odevzdání a převzetí díla, který byl dne 26. 11. 2020 podepsán klientem i zhotovitelem. Tento protokol mimo jiné konstatuje, že se zhotovitel dostal pro prodlení s předáním hotového díla v délce dvaceti šesti dnů.

S ohledem na to adresoval klient zhotoviteli dne 10. 12. 2020 přípis, ve kterém uplatnil v souladu s ustanovením čl. V. odst. 16 smlouvy o dílo smluvní pokutu ve výši 493.735,06,- Kč za dvacet šest dnů prodlení s předáním hotového díla.

Na výzvu k zaplacení smluvní pokuty reagoval zhotovitel prostřednictvím žádosti o prominutí smluvní pokuty ze dne 17. 12. 2020, ve které argumentuje zejména změnou okolností dle

ustanovení § 1765 občanského zákoníku, která měla založit zvlášť hrubý nepoměr mezi smluvními stranami.

IV. Právní zhodnocení

Předně si dovoluji podotknout, že na nárok na smluvní pokutu za prodlení s předáním díla nelze aplikovat ustanovení § 1765 občanského zákoníku, jak zhotovitel uvádí ve své žádosti o prominutí smluvní pokuty, neboť v ustanovení článku XI. odst. 18. smlouvy o dílo bylo výslovně sjednáno, že **zhotovitel na sebe přebírá nebezpečí změny okolností dle ustanovení § 1765 odst. 2. občanského zákoníku.**

Taktéž nelze v tomto případě argumentovat vyšší mocí, tedy nepředvídatelným objektivním jevem, nad nímž člověk v zásadě nemá kontrolu a jehož vznik zpravidla nemohl ovlivnit, neboť dle ustanovení § 2913 odst. 2. občanského zákoníku je možné se odvolávat na vyšší moc toliko pouze co do nároku na náhradu škody, nikoliv však co do nároku na smluvní pokutu.

Považuji však za vhodné zabývat se otázkou přiměřenosti výše smluvní pokuty. Dle ustanovení § 2051 občanského zákoníku může soud na návrh dlužníka snížit nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti. Z judikatury vyšších soudů vyplývá, že zásadně je přiměřená smluvní pokuta ve výši 0,5 % denně z dlužné částky za každý den prodlení (například dle rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 33 Odo 438/2005). Současné je však vždy nutné posuzovat jednotlivé situace ad hoc a přihlížet k okolnostem konkrétního případu. Existují totiž také rozhodnutí soudu, podle nichž je dokonce i sazba ve výši 0,1 % denně z dlužné částky za každý den prodlení nepřiměřená.

Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 33 cdo 1682/2007 musí být při posuzování jednotlivých případů postupováno následovně:

„Při zkoumání platnosti ujednání o smluvní pokutě z hlediska dobrých mravů je nutno uvážit funkce smluvní pokuty (tj. funkci preventivní, uhrazovací a sankční). V souvislosti s výší smluvní pokuty je třeba, aby pokuta zahrnovala všechny škody, které lze rozumně v daném konkrétním vztahu s porušením určité povinnosti očekávat, musí mít dostatečnou, nikoliv však přemrštěnou pobídkovou výši. Přiměřenost výše smluvní pokuty je třeba posoudit s přihlédnutím k celkovým okolnostem úkonu, jeho pohnutkám a účelu, který sledoval. V úvahu je třeba rovněž vzít výši zajištěné částky, z níž lze také usoudit na nepřiměřenost smluvní pokuty s ohledem na vzájemný poměr původní a sankční povinnosti.“

Cena za provedení díla byla sjednaná ve výši 3.797.961,75,- Kč, přičemž smluvní pokuty za prodlení s předáním díla klientovi byla vyčíslena na částku ve výši 493.735,06,- Kč. Smluvní pokuta tedy tvoří 13 % z ceny za zhotovení díla. S přihlédnutím k této skutečnosti a k předmětu smlouvy o dílo, kdy byla prováděna rekonstrukce veřejné kašny, která byla, jak z čl. VIII. zápisu o odevzdání a převzetí díla ze dne 26. 11. 2020 vyplývá, neprodleně po provedení zkoušky funkčnosti vodní technologie dne 26. 11. 2020 zajištěna proti poškození mrazem (odmontování vodního čerpadla) a bude tedy fakticky v provozu až od jarních měsíců roku

2021, existuje vysoká míra pravděpodobnosti, že by sjednaná výše smluvní pokuty v případě soudního jednání byla posouzena soudem jako nepřiměřená.

Stěžejní při posouzení vymahatelnosti výše specifikované smluvní pokuty, bude posouzení jejího souladu s dobrými mravy. Dle ustanovení § 547 občanského zákoníku musí každé právní jednání svým obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům a zákonu. Pokud se právní jednání dobrým mravům přičí, je takové právní jednání dle ustanovení § 580 a § 588 občanského zákoníku neplatné.

Podle usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97 (zcela shodně např. i usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. III. ÚS 649/2005) jsou dobré mravy **souhrnem etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad**, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo **v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti**. Dobré mravy tak představují **souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence**, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2016, sp. zn. 33 Cdo 1590/2016).

S ohledem na tento výklad dobrých mravů Ústavním soudem je zjevné, že se jedná o pojem relativně neurčitý a je tak na jednotlivých soudech, aby posuzovaly soulad konkrétních právních jednání s dobrými mravy.

V této specifické věci považuji za nutné **zohlednit celospolečenskou situaci**, která zde panovala v době realizace díla zhotovitelem. Nejen Česká republika čelila v době realizace díla zhotovitelem pandemií koronaviru (SARS CoV-2), v důsledku které byl opakovaně vyhlášen nouzový stav a podstatně omezeno jak podnikání, tak běžný občanský život obyvatel. V důsledku této situace byl také nepochybně ztížen přeshraniční styk, a to ať už co do přepravy osob, tak také zejména přepravy věcí.

Dle informací, které mám k dispozici zhotovitel dokončil veškeré práce v termínu až na provedení kamenného obkladu, který nemohl zhotovitel provést z důvodu zpoždění dodávky materiálu – kamenných obkladových prvků z Asie. Zhotovitel se tak dostal do prodlení s předáním díla ne vlastní vinou, přičemž díky nefunkčnosti dodavatelských struktur neměl možnost dílo předat včas. V tomto kontextu by mohla být předmětná smluvní pokuta vykládána jako v rozporu s dobrými mravy, považujeme-li dobré mravy za souhrn etických a morálních zásad, které mohou, ale nemusí být zajišťovány právními normami, jak uzavřel Ústavní soud.

Je třeba zohlednit také skutečnost, že smluvní pokuta v obecné rovině má plnit zejména kompenzační funkci, kdy jejím plněním je částečně nebo zcela nahrazena škoda, která oprávněné straně vznikla. V tomto konkrétním případě je však nutno konstatovat, že **na straně klienta nevznikla prodlením zhotovitele s předáním díla žádná škoda**. Jak už je uvedeno výše, předmětná fontána byla okamžitě po předání klientovi zazimována a svůj účel bude plnit až od jarních měsíců roku 2021.

Pro úplnost považuji za nutné zohlednit také skutečnost, že s ohledem na aktuálnost pandemické situace **neexistuje v současné době přiléhavá a použitelná judikatura**, která by udávala směr výkladu souladu smluvní pokuty s dobrými mravy v tomto kontextu.

V.
Závěr

S ohledem na výše uvedené skutečnosti, a to zejména na nejistotu úspěšnosti vymáhání smluvní pokuty po zhotoviteli ve stanovené výši z důvodu možné nepřiměřenosti sjednané smluvní pokuty a jejího potencionálního rozporu s dobrými mravy, nelze s jistotou doporučit vymáhání úhrady smluvní pokuty ve stanovené výši po zhotoviteli soudní cestou.

V Ostravě dne 17. 2. 2021

**Mgr. et
Mgr. Adam
Sokol**

Digitálně
podepsal Mgr. et
Mgr. Adam Sokol
Datum:
2021.02.17
13:17:39 +01'00'

**Mgr. et Mgr. Adam Sokol, advokát
KLIMUS & PARTNERS s.r.o.**